

MATCHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :
Source :	กรุงเทพธุรกิจ	
Date : - 2 ก.พ. 2556	Page : ๔๖	No : 56057984

ประติมากรรมพระประวัติและพระกรณียกิจสมเด็จพระเจ้า

ภาพ : สมพงษ์ ดวงใส

ความย้อนก่อนของกาลเวลา

เรื่อง : สมพงษ์ ดวงใส

ศิลป์สามท่า

สู่ ‘เรื่องเล่าในวงชา...’

ลเรื่องราวของคนฟากชะโนนกับคนฟากชะโนนที่มีตำนาน และเรื่องราวให้สืบสาวและสืบสานเก็บจดจารไว้เรียนรู้และบันทึกไว้ในความทรงจำบรรพชนถิ่นนี้มือดีดให้ศึกษา

ศิลป์สามท่ามีที่มาหมายตาไว้ให้คิดถึงท่าเรือฝั่งธนบุรีย่านนี้มีสามท่า คือท่าเรือขางตาครุส ท่าเรือสะพานพุทธ และท่าอุทยานสมเด็จพระเจ้า ท่าเรือฝั่งชะโนนเมื่อขึ้นจากเรือ

สู่ฝั่งก็มีเรื่องราวตั้งแต่ยุคครุสโกสินทร์ ทางกรุงเทพมหานครหลวงเรียกพี่น้องฝั่งธนบุรีว่าคนฟากชะโนน เมื่อคนฝั่งธนบุรีเรียกตัวเองก็ต้องเรียกว่า คนฝั่งชะโนน ฝั่งชะโนน มีกะตีกะตีสัน กะตีสั่ง กะตีแขก ท่าไม้ฝั่งโนนฝั่งพระนคร มีชุมชนเหมือนกันทุกอย่าง ฝรั่ง จีน ไทย แขก แต่กลับไม่มีกะตีกะตีฟากโนนหายไปได้อย่างไร น่าสนใจใฝ่รู้

กะตีสัน ถิ่นที่อยู่ของชนหลายชาติพันธุ์ที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและมีความสุขตรงนั้นโบสถ์ช้างตาครุส วัดขางตาครุสเป็นที่อยู่ของฝรั่งโปรตุเกส ท่าไม้ชื่อภูฏินกะตีสัน ย้อนไปสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงกอบกู้บ้านเมือง ได้รวบรวมผู้คนให้มาอยู่รวมกันในย่านธนบุรี โปรดให้ชาวจีนจากกรุงศรีอยุธยา มาอยู่ย่านวัดกัลยาณมิตร และให้ชาวโปรตุเกสมาอยู่แถบใต้ศาลเจ้ากะดีจีนลงไป โบสถ์ฝรั่งแต่เรียกกะดีจีน อาจเหตุเพราะว่าในหมู่นั้นมีพระจีนพำนักอยู่ ที่เกียงอันแก่งด้านตะวันออกของวัดกัลยาณมิตร เป็นที่มากุฎีจีน กะดีจีน ชอบกะดีจีนเป็นภาษาชาวบ้านสำเนียงชาวบ้านดี

ใช้แต่เท่านั้นย่านนั้นยังมีพี่น้องมุสลิมอาศัยอยู่อีกด้วย พี่น้องมุสลิมมาอย่างไร ย่านนี้เป็นย่านริมแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งซ้าย แลขวา ย้อนยุคอยุธยาครั้งบ้านเมืองดี มีการติดต่อค้าขายกับชาวต่างชาติ ยังไม่มี

กระทรวงการต่างประเทศ เขาใช้กรมท่าเป็นผู้จัดการดูแลติดต่อต่างชาติ กรมท่ามีสองท่า ทำขายแลหาชาว ทำขายคือท่าที่อยู่ฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ดังนั้นท่าขวาก็คือฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา เอกสารแต่โบราณกาลครั้งอยุธยา มีในกฎหมายพระไอยการตำแหน่งนาพลเรือนซึ่งตราขึ้นในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถกล่าวถึงกรมท่าว่า กรมท่าประกอบด้วย 2 กรม คือ กรมท่าซ้ายและกรมท่าขวา ทั้ง 2 กรมท่าประกอบด้วย เจ้ากรม ปลัดกรม เจ้าท่า และกองล่าม แต่ในกรมท่าซ้ายมีพิเศษ มีตำแหน่งจีนล่าม นายอำเภอนายเรือสำเภา และพนักงานเดินเรือเพิ่มเติม

ตำแหน่งเจ้ากรม คือหัวเรือใหญ่ของการดูแลจัดการ ขุนนางกรมท่าซ้าย คือ หลวงไชยกราชเศรษฐี (จีน) คักตึกนา 1400 และกรมท่าขวาคือ พระจุฬาราชมนตรี (มุสลิม) คักตึกนาเท่ากัน 1400 ในสมัยอยุธยาตอนกลางตำแหน่งนี้เป็นชั้นพระยาเหมือนกัน ในกฎหมายพระธรรมนูญสมัยอยุธยาฉบับใหม่อีกว่า "กรมท่าซ้ายรับผิดชอบการค้าด้านตะวันออกของอยุธยาอันได้แก่ เขมร จีน ญี่ปุ่น และฮอลันดา ส่วนกรมท่าขวา รับผิดชอบการค้าด้านตะวันตกกับชาวมลายู อินเดียและแขกเปอร์เซีย สมัยรัชกาลที่สี่ กรมท่ายังมีบทบาทสำคัญอยู่เฉกเช่นเดียวกับสมัยอยุธยา ระบุว่า "แลให้ตั้งกรมท่าขวาไว้สำหรับแลว่าลูกค้าแขกอินเดียแขกอาหรับแขกชาว

บ้านเก่าสกุล นานา ที่ลวดลาย
ฉลุไม่ยังคงมีความงดงาม

มีสมบัติทางศิลปกรรม หรือมีสิ่งใดที่แสดง
ของพี่น้องชาวมุสลิมไทยบุรีได้สร้างไว้

สุหร่าเซพี หรือ สุหร่า ดิกขาว ซึ่งสร้างโดยมุสลิมชาวอินเดียจากเมืองสุหรัต

มลายู แลพราหมณ์ที่มีที่อยู่ฝั่งขวาของคังทะเลไทย ตั้งกรมทำชายไว้สำหรับแลว่าลูกค้าเมืองจีน เมืองยวน ที่มีบ้านเมืองอยู่ในฝั่งซ้ายของคังทะเลไทย”

กรมทำชายไปในสมัยรัชกาลที่ 5 ทรงปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินใหม่ เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2435 ทรงยุบกรมทำและตั้งกระทรวงการต่างประเทศมาทำหน้าที่แทน กรมทำจึงเหลือเพียงชื่อและความสำคัญคงไว้เพียงในอดีต แต่ยังคงมีร่องรอยสืบมาให้เห็นได้ถึงในปัจจุบัน ซึ่งงานศิลปสามทำ ตอนที่สี่ “ศิลปะออกเสียงสำเนียงนาชน คนฝั่งชะนี้ เรื่องเล่าในวงชาเสวนาในวงแขก” ณ อุทยานสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จะเสวนาและพาไปชมร่องรอยให้เป็นที่น่าสนใจ ในเรื่องของกรมทำชาวผู้มากับเรือกำปั่น โดยคุณธีรนนท์ ช่วงพิชิต ซึ่งเป็นสายเลือดมุสลิมและได้ศึกษารากฐานย่านนี้มาอย่างดี โดยจะเริ่มจากอุทยานเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช แล้วไปดูมัสยิดตึกแดงที่อยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา เพียงเห็นมัสยิดแล้วเข้าไปภายในก็จะเข้าใจวิถีที่น้องมุสลิม ยังได้ฟังจากปากคำของพี่น้องมุสลิมที่ดูแลยังจะได้รส

คุณอารี สมบูรณ์การ ผู้ช่วยอธิบดีแห่งนับอกว่ามัสยิดนี้สร้างมานานแล้ว และถามว่าตัวอักษรข้างหน้าประตูมีความหมายอย่างไร คำตอบคือ “ไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากอัลเลาะห์องค์เดียว ศาสดามุฮัมมัด นำคำสอนของพระเจ้ามาสู่มวลมนุษยชาติ” คุณอารีได้รับใช้พระผู้เป็นเจ้าดูแลมัสยิดในทุกวันนี้ด้วยความสุข ถามคุณอารีมาจากไหน คุณอารีหัวเราะแล้วบอกว่า ตายายมาจากเขมร เป็นแขกจามถูกกวาดต้อนมาแต่สมัยอยุธยา ย้ายมามาจากไทรบุรี มลายู สมัยรัตนโกสินทร์ ส่วนปู่มาจากเมืองสุหรัต อินเดีย เมืองผ้าคำชายผ้าตีนผ้าเยียรบับ เพียงพบคุณอารีคนเดียวก็เป็นอาเขียนแล้ว

คุณอารียังบอกอีกว่าที่มัสยิดนี้มีโคไฟพระราชทานในสมัยรัชกาลที่ 6 อันเนื่องมาจากการถวายพระเพลิงพระบรมศพรัชกาลที่ 5 อีกด้วย มัสยิดถูกดิลอิสลามหรือตึกแดง พี่น้องมุสลิมไทรบุรีที่มาจากสุโขทัยปัตตานีเป็นผู้สร้างร่วมกับพ่อค้ามุสลิมจากเมืองสุหรัตอินเดียเดิมเป็นอาคารคลังสินค้าของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช (ทัตบุณนา) และได้เชิญครูสอนศาสนาจากไทรบุรี ท่านเหล่านี้เป็นต้นสกุล เช่นสาสน์สาสนกุล ประพฤตชอบ

ชาวมุสลิมจากไทรบุรีมีฝีมือในการทำนาเกลือ กันยังมีซอยข้างนาปรกอยู่ ในสมัยรัชกาลที่ 4 มีพ่อค้าอินเดียเข้ามาเป็นล่ามของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชน้อยชื่ออาลีบาย นานา เสมียนอาลีได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพระพิเชษฐสุรรพพานิช ซึ่งเป็นต้นสกุลนานา และมีพ่อค้าอินเดียอีกคนหนึ่งที่มา

ค้าขาย และอยู่ย่านนี้ก่อนย้ายไปอยู่บ้านแขก เป็นต้นสกุล วงศ์อารยะ จึงเข้าใจได้ว่าทำไมตึกเก่าข้างหน้ามัสยิดนี้จึงเป็นบ้านกำสกลนานา และเข้าใจถึงตลาดนานา ซอยนานา ชัดเจน

ถัดเลยไปหามัสยิดตึกขาว หรือสุหร่าเซพี เป็นสุหร่าของกลุ่มพ่อค้าจากเมืองสุหรัตอินเดียเป็นกลุ่มดาวดีโบราห์เป็นอีกสายหนึ่งของเชื้อชาติซึ่งเป็นคนในบังคับของอังกฤษ เข้ามาสมัยต้นรัตนโกสินทร์ คนไทยมักเรียกว่า นักกุดา หรือนักพูด เป็นภาษาเปอร์เซียแปลว่าเจ้าของเรือสินค้า นักกุดาสระวะสี คือหลวงสนธิภูบาล และนักกุดามหาหมัดผอระตือ คือหลวงประเทศไมตรีอยู่ย่านตึกขาวก่อนที่จะข้ามฟากไปอยู่ย่านราชวงศ์ สะพานช้างโรงสี และบำรุงเมือง คนกลุ่มนี้ภายหลังกลับอินเดียเหลือลูกหลานได้สืบต่อมา

เพียงสองตึกขาวตึกแดง ก็น่าเดินศึกษาชมนักแล้ว ยังโกดังสินค้าแต่อดีตที่ยังมีร่องรอยให้เห็น ตึกกรมบ้านช่องที่ยังคงมีความเก่าให้ดู

นับได้ว่าเป็นย่านที่สำคัญของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมายาวนาน และเพียงที่มาของคำว่ามัสยิด สุหร่า กะดี เพียงเท่านี้ก็สนุกแล้ว

สำหรับผู้ที่มีหัวใจรักศิลปวัฒนธรรมควรที่จะได้มาเรียนรู้เรื่องราวของคนฝั่งชะนี้ ทั้งเดินทอดน่องท่องเที่ยวศึกษา สืบสารเสวนา และเสาะหาอาหาร ใส่ท้องและเติมปัญญาใส่สมองอย่างอึมอึมอย่างกับงานศิลปวัฒนธรรม “เรื่องเล่าในวงชาเสวนาในวงแขก”